

STRIJDBAAR DENDERLAND

**“Slaaf noch bedelaar mag de arbeider zijn,
hij moet een vrij en welvend man wezen.”**

Priester Adolf Daens (1839-1907)

1891. EDITORIAAL. WAT EEN SCHANDE!

Beste lezer, er moet mij iets van het hart. Het is een schande wat er in onze Denderstreek gebeurt. Terwijl de directeurs van de fabrieken in paleizen wonen, worden hun arbeiders van jongs af aan uitgebuit.

Meer dan twaalf uur per dag werken ze voor een hongerloon. Kinderen jonger dan tien jaar doen zwaar en levensgevaarlijk werk. Gezinnen met acht of negen kinderen wonen in krotten van één kamer groot. De arme boeren hebben het niet veel beter. Ook daar werken kinderen van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat op het veld, en voor wat? Een habbekrats! Het is een mensonwaardig bestaan. Een echte schande!

Sinds jaar en dag schrijf ik over de miserie van het werkvolk in mijn kranten, in Het Land van Aelst en in De Werkman. De Roelanders uit Ninove schrijven er ook over in hun krant, Klokke Roeland.

Maar nu is de tijd aangebroken om meer te doen dan enkel schone artikels te schrijven. Samen met mijn broer, priester Adolf Daens, gaan wij over tot actie! In deze speciale editie leest u alles over onze strijd.

Pieter Daens

Pieter Daens, drukker, uitgever en journalist te Aalst.

Een beluik. De gezinnen van het steegje delen één toilet en één pomp.

De pracht en praal van de herenhuizen aan het Keizersplein in Aalst. Hier wonen de fabrieksdirecteurs.

1893. OKEGEM. OPRICHTING VAN DE CHRISTENE VOLKSPARTIJ!

Om een einde te maken aan de miserie van het werkvolk, moeten wij een nieuwe politieke partij oprichten.

Aan het station van Okegem ontmoet ik de Roelanders. Deze mannen uit de streek tussen Ninove en Aalst vinden ook dat de andere politieke partijen de armoede niet goed aanpakken.

De Katholieke Partij is veel te conservatief: zij willen geen veranderingen. De Liberale Partij komt vooral op voor de fabrieksdirecteurs. En de goddelozen van de Socialistische Partij, daar kan een goede christen toch niet op stemmen?

“ De Katholieke Partij is veel te conservatief: zij willen geen veranderingen. ”

Samen richten wij de Christene Volkspartij op. Ik vroeg aan mijn broer, priester Adolf Daens, om het partijprogramma te schrijven.

De belangrijkste punten uit het programma van onze nieuwe partij zijn:

- ☞ Eerlijk loon voor de arbeiders en boeren
- ☞ Kinderen op school in plaats van in de fabrieken of op het veld
- ☞ Kortere werkdagen
- ☞ Eerlijke belastingen
- ☞ Niet verplicht naar het leger
- ☞ Nederlands gelijk aan het Frans

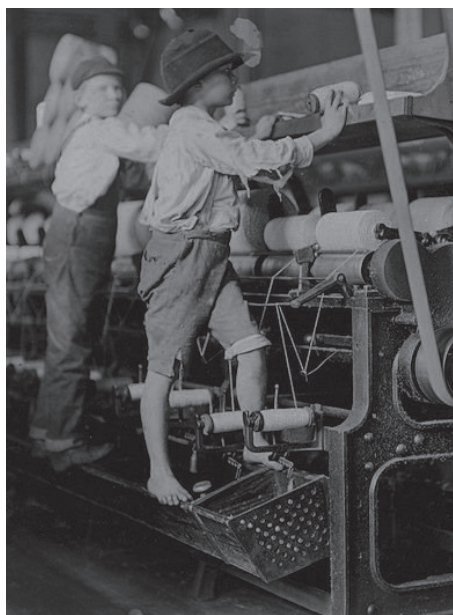
Een vader sleurt zijn nog half slapende kinderen naar de fabriek om 5u 's ochtends. Schilderij van Achielles De Martelaere.

In een herberg aan het station van Okegem komen de broers Daens samen met de Roelanders om de Christene Volkspartij op te richten.

De jonge arbeiders van een kousenfabriek in Aalst. Sommige kinderen zijn pas 8 jaar oud.

In de fabrieken zijn sommige kinderen nog te klein om aan de machines te kunnen. In deze spinnerij staan ze dan maar op de machines.

Op het platteland is het al even slecht als in de fabrieken. Dit jonge meisje is een van de vele kinderen die zwaar werk moeten doen, zoals helpen met de aardappelogst.

DE ONDERTEKENAARS VAN HET PROGRAMMA VAN DE CHRISTENE VOLKSPARTIJ

De belangrijkste christendemocraten ondertekenen het nieuwe partijprogramma. Zo ook Jan-Baptiste Vanlangenhacke uit Appelterre.

Als sinds 1878 geeft Van Langenhacke gratis les aan Vlaamse boerenjongens die geen geld hebben om verder te studeren. Zo helpt hij Frans Sterck uit Aspelare landmeter te worden. Aloïs De Backer uit Denderhoutem wordt met de steun van Van Langenhacke dokter in de rechten. En een andere leerling van hem, Prosper De Pelsmaeker, schopt het zelfs tot professor aan de Universiteit van Gent.

Samen met onder meer dokter Hilaire Van de Velde en drukker Petrus Van Schuylenberg maken zij deel uit van de Roelanders en geven ze de krant Klokke Roeland uit.

Allen ondertekenen ze het programma van de Christene Volkspartij.

Jan Baptist Vanlangenhacke

Hector Plancquaert

1894. AALST. PRIESTER DAENS VERKOZEN!

Vrienden, het is gelukt. Priester Daens is verkozen in het Belgische parlement! En dat dankzij de moedige strijd van u allen. De conservatieve katholieken konden het succes van de christendemocraten niet tegen houden! Eindelijk krijgen de arme boeren een stem. Eindelijk komt er iemand op voor de rechten van de arbeiders.

Priester Adolf Daens

Naast Priester Adolf Daens staan Aloïs De Backer, Prosper De Pelsmaeker en Hector Plancquaert op de lijst voor de Christene Volkspartij.

ARRONDISSEMENT AALST		
Kiezing van 4 Volksvertegenwoordigers		
DEN 14 OCTOBER 1894.		
1	2	3
DE BARDELEKE	DAENS	ANGELE
DIERICKX	DE BACKER	LEUYC
VAN WAMBECHE	DE PELSMACKER	SANDERS
WORSYK	PLANQUAERT	SPITARS
KANDIDATEN		
DES CHRISTENE VOLKSPARTIJ		
Kiezing van 2 Senatoren, den 14 October 1894.		
1	2	
LIESANT	VAN BUREN	
VAN VEECKEM		

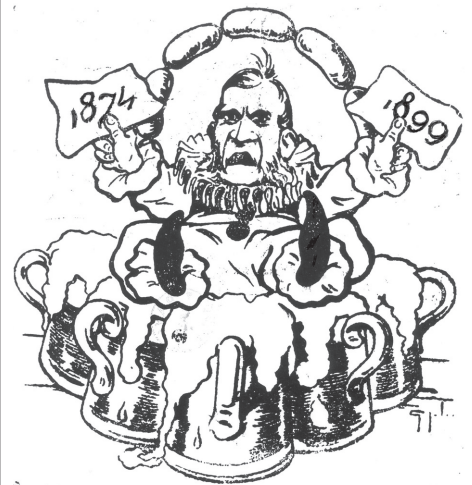
Kieslijst voor de verkiezingen van 1894

Hector Plancquaert uit Wortegem is een vurig christendemocraat. Hij verspreidt de ideeën van de Christene Volkspartij in grote delen van Oost-Vlaanderen en West-Vlaanderen. Hector neemt geen blad voor de mond en voert fel actie. Daardoor botst het wel eens met ons, de gebroeders Daens.

1894. ARRONDISSEMENT AALST. EEN HARDE VERKIEZINGSSTRIJD!

Tijdens de verkiezingscampagne gooiden wij als christendemocraten alles in de strijd om priester Daens verkozen te krijgen. Met pamfletten, kranten en affiches trokken wij de straat op, van deur tot deur, van herberg tot herberg!

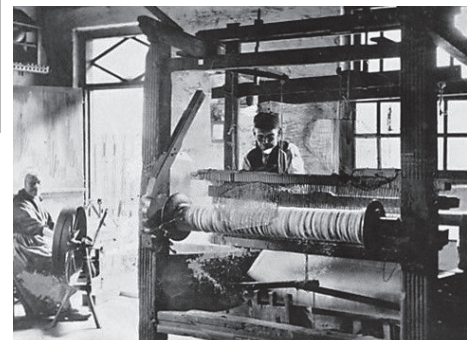
De conservatieve katholieken speelden het spel even hard, met Charles Woeste op kop. Hij probeerde het gewone volk zelfs om te kopen met worsten en bier. Alles voor een stem...

Charles Woeste met worsten en bier.

Met affiches trokken we de straten op.

Een weefgetouw uit de 19e eeuw.

SCHANDAAL!!!

Kiezers! Kristenen! Nu is de maat vol!

Z'hebben tegen den Eerweerdigen Priester Daens het grootste schelmstuk willen plegen dat ooit ieverst is begaan geweest!

Eene vrouw hebben ze willen uitkopen! zij hebben haar **duizend franken** willen geven, **kon zij den Eerweerden heer Daens in schande brengen!**

Deze vrouw is het feit aan 't gerecht komen kenbaar maken en thans is een rechterlijk onderzoek daarover geopend.

Zoals de duivel deed met den Heiligen Antonius, aldus ook hebben zij Priester Daens willen bekoren ten einde eene eeuwige vlek op **zijn naam te prenten!**

Zoover drijft politieke drift onbeschaamde en voor niets schrikkende huichelaars!!

Historie van 't wijf.

RECHTZETTING. Historie van 't wijf.

FAKE NEWS!

Korte mededeling: wij schreven in onze krant dat de katholieken een vrouw hadden betaald om priester Daens lastig te vallen. Dat bleek niet helemaal correct. Daarom willen wij deze fout in onze krant rechtzetten... Maar de katholieken schrijven ook leugens over ons, dus waarom zouden wij dat niet mogen doen?

1879. OUTER. DE "KOUDE" SMID LAMBRECHT EN DE GEMEENTESCHOOL.

Hoefsmid Frans Lambrecht uit Outer heeft maar weinig klanten in zijn smidse. Hij vindt het zelfs de moeite niet om het vuur in zijn atelier aan te steken. Daarom wordt hij door zijn dorpsgenoten "de koude smid" genoemd. Waar blijven zijn klanten toch?

Zijn goede vriend Emiel is onderwijzer aan de gemeenteschool. Maar van de kerk mag hij enkel nog lesgeven in een katholieke school. Emiel weigert ontslag te nemen. Iedereen verdient toch goed onderwijs?

Smid Lambrecht steunt zijn vriend door dik en dun, maar niet iedereen in het dorp denkt er hetzelfde over. De smid wordt beledigd en de ruiten van zijn smidse worden zelfs ingegooid!

"Emiel weigert ontslag te nemen. Iedereen verdient toch goed onderwijs?"

En de klanten? Die blijven weg. En zo zijn er veel christendemocraten die het moeilijk hebben.

Maar smid Lambrecht laat zich niet doen! Samen met de andere Roelanders en met de gebroeders Daens zet hij zich in voor de arme boeren en arbeiders.

En daarom blijft smid Lambrecht een van de populairste figuren van het daensisme.

Smid Lambrecht

1894. GENT. PRIESTER DAENS MAG DE MIS NIET MEER LEZEN!

Een priester die geen mis meer mag voordragen, stel u dat eens voor. Bisschop Stillemans heeft het aan priester Daens verboden om nog een mis te lezen in het openbaar. De bisschop vindt dat een priester niet mag meedoen aan verkiezingen, al zeker niet met zijn priesterkleed aan.

De conservatieve katholieke Charles Woeste ziet het graag gebeuren dat zijn tegenstander bij de verkiezingen terecht wordt gewezen door de bisschop... En Daens? Die zet moedig zijn strijd verder!

Priester Daens staat links, in het midden bisschop Stillemans en rechts Charles Woeste. Karikatuur uit 1898.

1897. KERKSKEN. WAT MET DE WERKLOZE WEVERS?

De wevers van Haaltert, Kerksken en Denderhoutem zijn het beu. Hun harde werk wordt niet genoeg betaald. Uit protest voor de zoveelste loonsvermindering leggen de arbeiders van weverij Smits uit Kerksken het werk neer. Maar na de staking worden de wevers ontslaan! Wat nu?

Bekende daensisten zoals Aloïs De Backer uit Denderhoutem en Prosper De Pelsmacker uit Denderleeuw willen de werkloze wevers helpen.

In het café van Jozef Callebaut in Kerksken kwamen ze samen om een eigen weverij op te richten: de "Samenwerkende Weverijen van Kerksken".

Hierdoor kunnen de wevers weer aan de slag, en deze keer voor een beter loon!

Jozef Callebaut

1904. WELLE. KUNST EN EENDRACHT!

Komt dat zien! Komt dat zien! De vereniging Kunst en Eendracht speelt niet alleen toneel, maar ook muziek! Op die manier verspreiden zij mee de daensistische ideeën, zodat iedereen weet van de christendemocratie. Ook Romain Eeman, waarvan men zegt dat hij later burgemeester van Welle zal worden, is vooraanstaand lid!

Bij de intrede van daensistisch burgemeester Romain Eeman was er in Welle een groot volksfeest.

1904. DENDERHOUTEM.

ALOÏS DE BACKER NA ZIJN DOOD VERKOZEN!

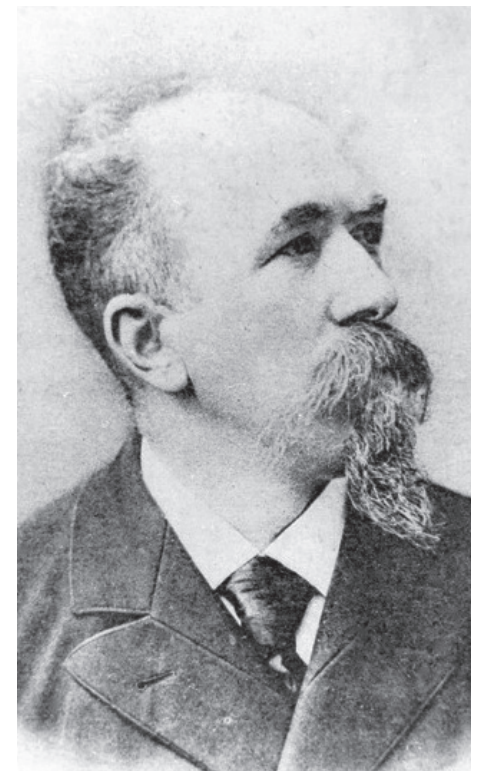
Onze goede vriend uit Denderhoutem, advocaat De Backer, is vier dagen voor de verkiezingen overleden. En toch is hij verkozen geraakt!

Sinds 1900 is De Backer één van onze volksvertegenwoordigers in het Belgische parlement, naast priester Daens. Met zijn dood verliezen wij niet enkel een goede vriend, maar ook een groot daensistisch leider.

De Backer was er al van bij de oprichting van de Christene Volkspartij bij. Hij zette zich in voor de wevers, de steenbakkers, de boeren en de "Franschmans" die naar Frankrijk trokken om voor een schamel loon te werken.

" De plotse dood van Aloïs De Backer kon zijn verkiezing in het parlement niet tegenhouden. "

Als vervanger van De Backer in het parlement zal ik, Pieter Daens, onze strijd verder zetten. En net zoals De Backer zal ik dit doen in het Vlaams en niet in het Frans! Zo blijven wij strijden voor de gelijkwaardigheid van het Nederlands aan het Frans, van in het parlement tot in de scholen.

Aloïs De Backer

1904. ERPE. RUZIE IN DE PARTIJ: ALFONS DUMONT.

Zoals in elke politieke partij is er ook bij de Christene Volkspartij soms wat ruzie. Sommige christendemocraten vinden de aanpak van mijn broer, priester Daens, wat te braafjes. Anderen zijn het dan weer niet eens met hun plaats op de verkiezingslijst.

Alfons Dumont uit Erpe-Mere was eerst een vurig daensist. Maar toen hij zijn plaats op de lijst moest afstaan, werd hij een groot tegenstander van de christendemocraten.

Alfons Dumont uit Erpe

LEDE: ZIEKENBOND 'HOOP IN TOEKOMST'.

Wie ziek is en niet kan werken, kan rekenen op de steun van één van de daensistische ziekenbonden, zoals "Hoop in Toekomst" in Lede!

" Ziekenbond Hoop in de Toekomst zorgt samen met Priester Daens voor de zieken. "

Dat wij, christendemocraten, hiermee de steun krijgen van de bevolking, is zeer tegen de zin van de katholieken. We mogen zelfs niet meelopen bij de stoet voor het Guldensporenfeest!

Ik schreef er dit over in De Werkman: "Het is een schande! Alle andere verenigingen in Lede mogen wel meelopen in de stoet van het Guldensporenfeest. Er staan zelfs geiten, varkens en kiekens op het programma! Waarom mag een ziekenbond die de mensen wilt helpen dan niet meelopen? Ik zal u zeggen waarom: de katholieken van Lede hebben schrik dat wij, de daensisten, hun stemmen zullen afpakken!"

DAENS IN DENDERLAND

AALST

Drukkerij van Pieter Daens

Pieter Daens verspreidt met de kranten Het Land van Aelst en De Werkman de ideeën van de daensisten. Niet ver van de drukkerij staat vandaag het monument voor zijn broer, Priester Adolf Daens.

DENDERHOUTEM

Denderhoutem, dorp van Aloïs De Backer

Aloïs De Backer is een van de populairste daensisten uit de streek. Hij wordt zelfs na zijn plotse dood verkozen! Pieter Daens zal hem opvolgen in het parlement.

KERKSKEN

De Samenwerkende Weverij van Kerksken

Nadat hun loon voor de derde keer op rij verlaagd wordt, roepen de wevers van Kerksken een staking uit. Tevergeefs, ze worden allemaal ontslaan! De daensisten richten een eigen weverij op voor de werkloze wevers: de Samenwerkende Weverij van Kerksken.

LEDE

Ziekenbond Hoop op de Toekomst

Wie ziek is en niet kan werken, kan rekenen op de steun van één van de daensistische ziekenbonden, zoals "Hoop in Toekomst" in Lede!

DENDERLEEUEW

De eerste daensistische ziekenbond

In Denderleeuw wordt de eerste daensistische ziekenbond opgericht, het fonds "Help U Zelfen". Mensen die ziek zijn kunnen zo rekenen op hulp.

NINOVE

Klokke Roeland

Aan het Kerkplein in Ninove wordt Klokke Roeland gedrukt, de krant van de Roelanders. Zij richten samen met de broers Daens de Christene Volkspartij op.

ERPE

Alfons Dumont loopt over naar de Katholieken

Alfons Dumont uit Erpe-Mere was eerst een vurig daensist. Maar toen hij zijn plaats op de lijst moest afstaan, werd hij een groot tegenstander van de christendemocraten.

HAALERT

Priester Daens verliest tegen de Baron van Haaltert

Bij de verkiezingen van 1894 kan Priester Daens op heel wat stemmen rekenen, maar de populairste politicus is de katholieke kandidaat: Lodewijk de Sadeleer, de baron van Haaltert. Pas na een hervervkiezing wordt ook priester Daens in het parlement verkozen.

OKEGEM

Oprichting van de Christene Volkspartij

In een klein café aan het station wordt in 1893 de Christene Volkspartij opgericht. Priester Daens schrijft het programma van de nieuwe partij.

APPELTERRE

De Roelanders

Onder leiding van Jan Baptist Vanlangenhacke uit Appelterre verenigt een groep studenten zich tot de Roelanders. Zij liggen aan de basis van de Christene Volkspartij.

HELDERGEM

Dorp van de Franschmans

Vanuit Heldergerm trekken vele boeren en arbeiders naar Frankrijk, waar ze heel zwaar werk moeten doen. Daensist Aloïs De Backer neemt het meermaals op voor deze "Franschmans".

OUTER

Dorp van Smid Lambrecht

Frans Lambrecht wordt de "koude smid" genoemd. Door zijn daensistische overtuiging komen er weinig klanten en is het de moeite niet om zijn smidsevuur aan te steken.

ASPELARE

Fanfare "Hou Ende Trou"

De fanfare "Hou ende Trou" verspreidt de daensistische ideeën over de hele streek met muziek.

IDDERGEM

Victor Witterzeel

De provinciegouverneur wil Victor Witterzeel niet benoemen tot burgemeester van Iddergem, omdat hij daensist is. Witterzeel wordt dan maar "waarnemend" burgemeester.

WELLE

Kunst en Eendracht!

De vereniging Kunst en Eendracht uit Welle verspreidt de ideeën van het daensisme via toneel en muziek.

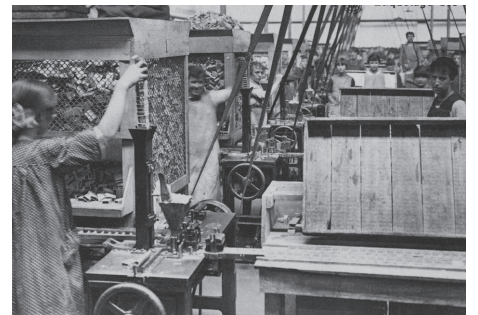

Meer Daens?

Check www.erfgoedceldenderland.be/daens en ontdek welke sporen het daensisme in jouw buurt nagelaten heeft!

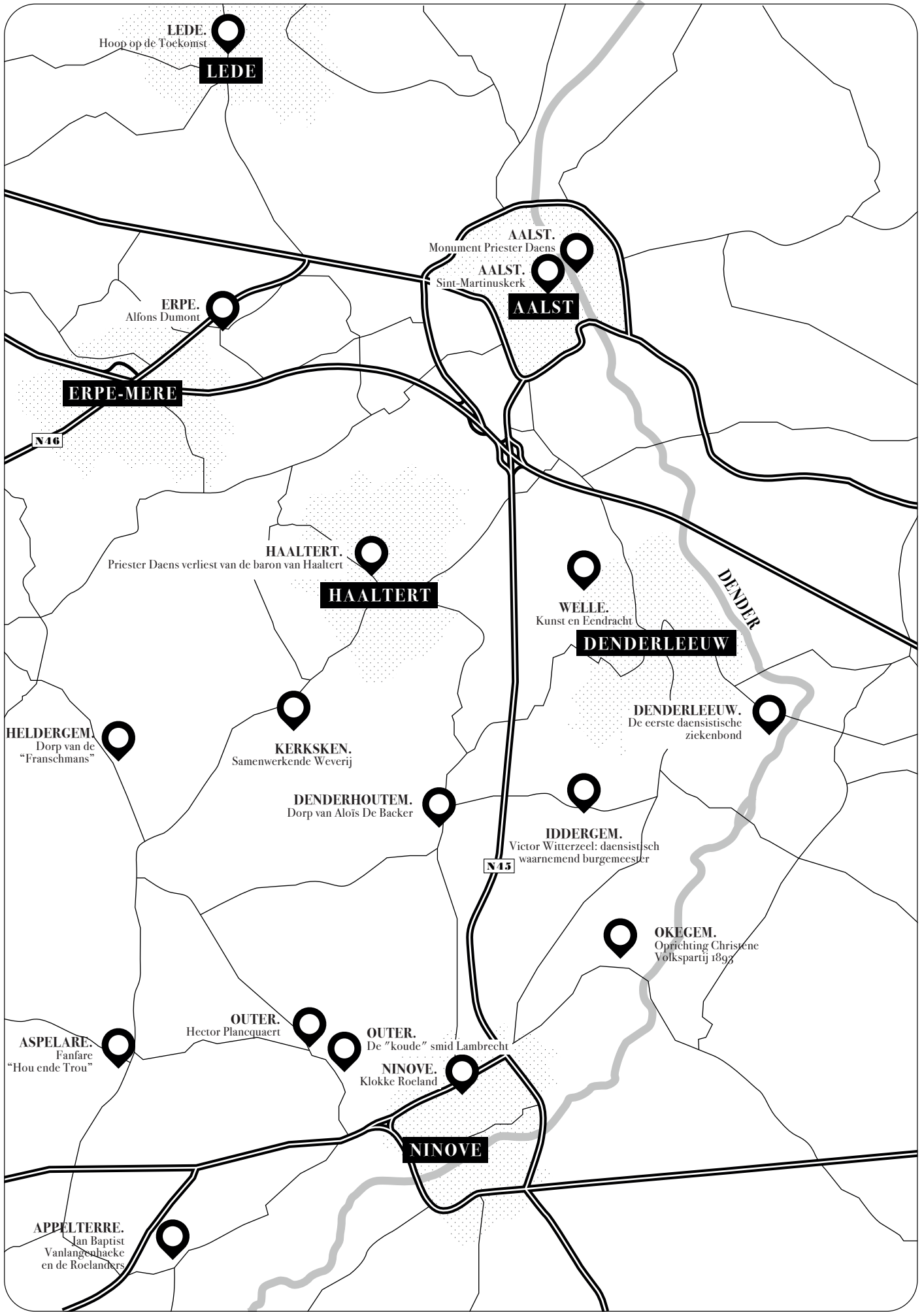
De heel jonge arbeiders van conservenfabriek Globus in Denderleeuw.

Door de giftige stoffen is het gevaarlijk werken in de luciferfabrieken van Ninove.

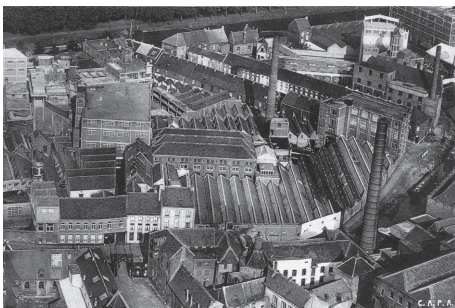
1907. AALST. PRIESTER DAENS IS DOOD. LEVE PRIESTER DAENS!

Vrienden, wij nemen afscheid van mijn geliefde broer, priester Daens. Moegestreden overleed hij op 14 juni 1907 in Aalst.

Zelfs tijdens de laatste dagen van zijn leven kon de priester geen rust vinden. Pas nadat hij vergiffenis vraagt voor zijn politieke strijd, wil de Kerk hem de laatste sacramenten toekennen. Priester Daens geeft uiteindelijk toe, om toch te kunnen sterven als een gelovig man.

Maar een passend afscheid krijgt hij niet van de Kerk! De begrafenis is heel eenvoudig, zonder muziek, rouwkransen of vlaggen. Daens wordt zelfs in de lijkkoets voor de armen naar het kerkhof gebracht. Een schande!

Gelukkig wordt een jaar later een praalgraf opgericht, betaald door de duizenden aanhangers die priester Daens en het daensisme in hun hart zullen blijven dragen.

Een wirwar van fabrieken, schouwen en arbeidershuizen op het eiland Chipka in Aalst.

Priester Daens tussen de groene vlaggen, de kleur van het daensisme.

Een jaar na zijn dood, kreeg Priester Daens een praalgraf. Tot op vandaag wordt de volkspriester jaarlijks herdacht.

Colofon

Deze publicatie werd uitgegeven naar aanleiding van het project **Strijdbaar Denderland – De kwestie Daens van Erfgoedcel Denderland**. Deze publicatie werd geschreven vanuit het standpunt van **Pieter Daens**, maar bevat niet de letterlijke bewoordingen zoals hij ze geschreven heeft.

Tekst: Erfgoedcel Denderland

Vormgeving: Heren Loebas

V.U.: Karim Van Overmeire, voorzitter projectvereniging Erfgoed Denderland, Onderwijsstraat 1 - 9300 Aalst.

© Erfgoedcel Denderland

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze publicatie mag gereproduceerd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotografie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever en de auteurs. Ondanks alle zorg die aan de samenstelling van de uitgave werd besteed, kunnen de auteurs noch de uitgever aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele schade die zou kunnen voortvloeien uit enige fout die in deze publicatie zou kunnen voorkomen.

Gebruikte afbeeldingen

Collectie Joris De Kegel. Collectie Priester Daensfonds. Collectie 't Gasthuys Stedelijke Museum Aalst en verzameling Stadsarchief Aalst. Collectie AMSAB-ISC. Collectie ABVV en de vzw Syndicaal Huis Gent. L.W.Hine, verzameling D.A.D.D. vzw.

